

FAKE

≠

FACT

Iepazīsties - informācijas avota kritiska izvērtēšana

SI. Swedish
Institute

**#Challenge
YourFacts**

**#Challenge
#YourFacts**

SAT

URS

04 Sveicināti!

1. Avota kritiska izvērtēšana

Materiāli skolotājam

- 05 • Kas ir avots?
- 05 • Avota kritiska izvērtēšana
- 05 • Kritēriji avota kritiskai izvērtēšanai
- 05 • Kā tas darāms
- 06 • Tendencioza informācija – tiešsaistes riski
- 06 • Avota kritiskas izvērtēšanas rīki tiešsaistē
- 06 • Jautājumi, kas ir svarīgi, “sērfojot” internetā
- 07 • Meklētājprogrammas

Vingrinājumi 1.1–1.6

2. Propaganda

Materiāli skolotājam

- 11 • Propagandas paņēmieni
- 11 • Slaidu pārskats
- 11 • Ar ko sākt

3. Filmas uzņemšana

Materiāli skolotājam

- 12 • Uzdevums
- 12 • #ChallengeYourFacts
- 12 • Propagandas filmas “recepte”
- 13 • Jautājumi diskusijai

Vingrinājumi

- 14 • Nepieciešamie elementi
- 14 • Instrukcijas
- 15 • Kadrējums

17 Par materiālu veidotājiem

18 Pieejamie materiāli

Laipni lūdzam!

Šodien interneta laikmetā informācija izplatās daudz straujāk nekā pirms pāris desmitgadēm. Tādējādi aizvien svarīgāka kļūst informācijpratība un spēja atšķirt uzticamu informāciju no neuzticamas. Lai to panāktu, ir nepieciešamas gan zināšanas, gar arī piekļuve atbilstošiem faktu pārbaudes rīkiem.

IEV ADS

Pamatā šis Fake ≠ fact izglītojošais materiāls ir domāts vecāko vidusskolas klašu audzēkņiem. Tas galvenokārt māca informācijas avota un propagandas kritisku izvērtēšanu un iepazīstina ar paņēmieniem, kas palīdz identificēt informācijas avotu.

Materiāls ir sadalīts trīs atsevišķās, bet savstarpēji saistītās daļās. Pirmās nodarbības pamatā ir informācija, kas izstrādāta, sadarbojoties zviedru laikraksta Metro faktu pārbaudes iniciatīvai *Viralgranskaren* un Zviedrijas Interneta Fonda iniciatīvai *Webbstjarnan*. Šeit galvenā vērība tiek pievērsta avota kritiskai izvērtēšanai. Tā ietver īsu lekciju, kam seko praktiski vingrinājumi.

Balstoties uz materiāliem, ko izstrādājusi Zviedrijas Mediju padome, otrajā daļā tiek aplūkota propaganda saistībā ar avota kritisku izvērtēšanu. Šīs nodarbības materiālu apjoma dēļ, mēs iesakām to apgūt divu mācību stundu garumā.

Trešajā daļā skolēni, balstoties uz jūsu instrukcijām, paši uzņem propagandas filmu. Filmēšanas nodarbību iesakām sadalīt uz četrām mācību stundām. Tai nepieciešams specifisks tehniskais aprīkojums un piekļuve internetam. Kā skolotājs jūs savus audzēkņus pazīstat vislabāk. Izvēlieties tos uzdevumus, kas piemērotāki jums un jūsu skolēniem, un pielāgojiet tos savām vajadzībām.

Vēlam veiksmi!

PIRMĀ NODARBĪBA

1

AVOTA KRITISKA IZVĒRTĒŠANA

MATERIĀLI SKOLOTĀJAM

Pirmajā mācību nodarbībā tiek runāts par informācijas avotiem un to kritisku izvērtēšanu. Jūs klasei nolasīsit lekciju (ne vairāk kā 30 – 60 minūtes), kuras pamatā ir turpinājumā piedāvātie materiāli. Pēc lekcijas klase tiek iesaistīta praktiskās nodarbībās, kur skolēni atbildēs uz vingrinājumu jautājumiem. Pirmajai nodarbībai vajadzētu veltīt aptuveni divas stundas.

Izmantojot zemāk sniegtos materiālus, jūs varat saplānot paši savu lekciju un īsumā izklāstīt audzēkņiem galvenos jautājumus.

Mācību stundas ievadā jūs varat nodemonstrēt īsu video: <https://vimeo.com/243129187/6bd9606f35>

Kas ir avots?

Avots ir vietne vai materiāls, no kura jūs iegūstat informāciju. Tradicionāli informācijas avotus iedala rakstiskajos, mutiskajos un fiziskajos. Internetā dažāda tipa avoti var būt savienoti ar saitēm, piemēram, tekstam var būt saite uz video, kurā kāds atstāsta aculiecinieka stāstu.

Avota kritiska izvērtēšana

Avotu kritiska izvērtēšana nozīmē to, ka jūs sistemātiski aplūkojat avotus un novērtējat to ticamību. Tā ir metode, kas ļauj apzināti izvēlēties, kurus avotus gribam izmantot. Tiešsaistē avotu kritiska izvērtēšana ir sarežģīta, jo nav

neviens, kas izlemtu, kurš drīkst ievietot informāciju internetā. Avotu izvērtēšanu tiešsaistē apgrūtina arī tas, ka informācijas apjoms ir milzīgs.

Kritēriji avotu kritiskai izvērtēšanai

Metodoloģijas pamatā ir četri kritēriji:

● **Patiesums**

Vai avots ir tas, par ko tas “uzdodas”? Vai avots ir oriģināls vai kopija? Vai tas ir paties vai viltus avots?

● **Aktualitāte**

Vai informācija ir aktuāla vai arī citviet atrodamas jaunākas ziņas? Cik ilgi pēc notikuma tika radīts avots?

● **Neatkarība**

Vai avots ir neatkarīgs vai tā informācija ir atkarīga no citiem avotiem? Kādā veidā?

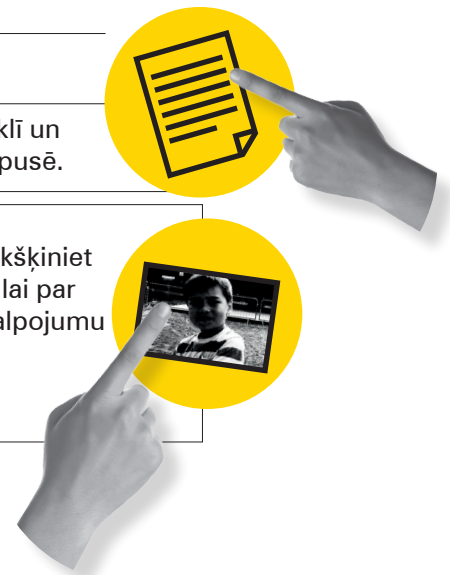
● **Objektivitāte**

Vai avota informācija ir tendencioza? Kā intereses pārstāv avots? Vai citos avotos ir atrodama pretrunīga informācija? Cik ticama ir pretrunīgā informācija?

Četri viegli soli, kā to paveikt

Tekstu jūs varat nokopēt no avota materiāla tīmeklī un iekopēt to meklētājprogrammā ar pēdiņām katrā pusē.

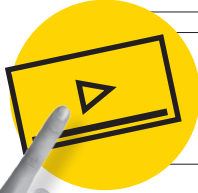
Attēliem varat izmantot Google attēlu meklētāju (images.google.com). Ar peles labo taustiņu uzklikšķiniet uz attēla uz izvēlieties ‘Search Google for Image’, lai par to uzzinātu kaut ko vairāk. Izmantojot tīmekļa pakalpojumu TinEye (www.tineye.com), jūs varat augšuplādēt digitālu attēlu vai ievadīt precīzu attēla URL, lai atrastu, kur tas tiek izmantots.

Audio ir grūti noteikt, vai digitālais ieraksts, kas ticis atrasts tiešsaistē, ir autentisks. Kādu pavedienu var sniegt meklēšana pēc nosaukuma vai datnes nosaukuma.

Video materiālam ir svarīgi apskatīt tādas iezīmes kā video klipa kvalitāte un kurš to ir augšuplādējis. Komentāri var sniegt papildinformāciju.

Tendencioza informācija – tiešsaistes riski

Zināmā mērā jebkura informācija ir tendencioza. Vienmēr izvērtējiet kādā veidā informācija ir tendencioza un kāds tam ir iemesls.

Šeit ir daži piemēri:

- **Maldinošs saturs.** Viltus ziņas un reportāžas var tikt izplatītas caur sociālajiem medijiem uz tradicionālajiem medijiem.
- **Izkraidējošs saturs.** Šāda veida saturs tiek radīts divu iemeslu dēļ: kā izklaide saņēmējam (ar mērķi izplatīt to citiem) un kā reklāmas ieņēmumu avots tās veidotājiem.
- **Slēptais mārketing.** Plaši izplatīta ir prakse, kad reklāma tiek slēpta, pasniedzot to kā žurnālistiku, to sauc par satura mārketingu.
- **Krāpniecisks bizness.** Lielāka daļa interneta lietotāju ir regulāri saskārušies ar neuzticamiem komercpakalpojumu sniedzējiem.
- **Baumas un apmelojumi.** Meli var tikt pieņemti par patiesību, ja tie tiek izteikti pietiekami daudz reižu. Labāk ir saglabāt neitralitāti attiecībā pret apgalvojumiem, kurus jūs nevarat pierādīt.

Avota kritiskas izvērtēšanas rīki tiešsaistē

Vai zinājāt, ka...

Domēna nosaukuma sistēma (DNS) var palīdzēt saprast, kas stāv aiz kādas tīmekļa adreses avota. Saīsiniet tīmekļa saiti no labās uz kreiso pusi. Tādejādi jūs tiksiet aizvests uz galveno adresi, kas var ietvert informāciju par to, kas radījis šo saturu. Jūs varat atrast visus augstākā līmeņa domēnu sarakstus, ieskaitot no dažādām valstīm šeit: www.iana.org/domains/root/db/.

Kas aiz tā stāv?

Ja gribat noskaidrot, kam pieder domēna nosaukums, varat izmantot whois.com, tā ir datu bāze, kas satur informāciju par visu domēnu reģistrāciju.

Kas vēl ir citējis jūsu avotu?

Ir vienkāršs veids, kā izpētīt, kuras vietnes ir saistītas ar avotiem, ko vēlaties aplūkot. Izmantojot atslēgvārda saiti un kolu, kam seko URL (link:www.blogspot.com) meklēšanas laukā, jūs varat izmantot Google, kuras vietnes ir piesaistītas adresēm un cik tādu ir.

Jautājumi, kas ir svarīgi "sērfojot" internetā

Pēc nesenām aplēsēm šobrīd pasaulē varētu būt līdz pat 2 miljardiem reģistrētu mājas lapu. Pirms izmantojat informāciju no mājas lapas, lai to izvērtētu, jums obligāti jāatbild uz šādiem jautājumiem.

- Kas ir mājas lapas turētājs? Vai par to ir atrodama informācija vai kontaktu lapa? Kā jūs vērtējat zināšanas, ko saņemat no mājas lapas turētāja? Kā tas ietekmē saturu un kā jūs to vērtējat?

- Kāds mērķis ir mājas lapai un kādā veidā tiek ietekmēts saturs? Vai tās nolūks ir informēt, sniegt faktus, propagandēt kādu viedokli, kaut ko pārdot vai izklaidēt? Vai tai ir vairāk nekā viens nolūks? Vai tās finansējums ir balstīts reklāmā?
- Kas ir mērķauditorija? Vai saturs ir sarežģīts vai viegli saprotams? Vai fakti ir pareizi? Vai ir kāda informācija par avotiem? Vai ir informācija, kad šī mājas lapa tikusi pēdējo reizi papildināta? Vai saites darbojas?
- Vai varat iegūt informāciju no citiem avotiem? Kādām citām interneta vietnēm pastāv saites ar vietni, kuru aplūkojat?

Meklētājprogrammas

Jums jābūt arī kritiskiem pret rīkiem, ko izmantojat, lai internetā atrastu informāciju. Vairums meklētājprogrammu tiecas gūt peļņu, un jūsu rīcība tiešsaistē var ietekmēt meklēšanas rezultātus. Būtu noderīgi meklēt vienus un tos pašus atslēgas vārdus vairākās meklētājprogramās un salīdzināt rezultātus.

[Duckduckgo.com](https://duckduckgo.com) pamatā ir atvērtā koda programmatūra un tas nesaglabā par jums datus, atšķirībā, piemēram, no sīkdatņu (cookies) tehnoloģijas.

[Startpage.com](https://startpage.com) nosūta jūsu atslēgas vārdus uz Google un tad atspoguļo rezultātus savā vietnē. Tādā veidā Google's algoritmi nespēj izmantot jūsu lietotāju datus, lai tos pielāgotu meklējumu rezultātiem. Meklējums šeit būs anonīma datu pārraide uz un no Startpage un Google.

ATCERIETIES!

Avota kritiska pētītāja visizteiktākā iezīme ir skepse. Ir svarīgi atrast un izmantot būtiskākos informācijas avotus, ko vēlaties prezentēt, publicēt vai apstiprināt.

Tagad pāriesim pie skolēnu vingrinājumiem!

PIRMĀ NODARBĪBA

1

AVOTA KRITISKA IZVĒRTĒŠANA

VINGRINĀJUMI

Vingrinājums Nr. 1: Jūsu skolas mājas lapa

Ieejiet savas skolas mājas lapā un aprakstiet, ko tās apmeklētājs ierauga. Aprakstiet mājas lapas nolūku(s), izmantojot piemērus.

Analizējiet vietnes saturu, balstoties uz avotu kritiskas izvērtēšanas kritērijiem.

- **Patiesums.** Izlemiet, vai vietne ir tāda, kā tā sevi pozicionē. Kā apmeklētājs to var noteikt? Miniet skaidrus piemērus.
- **Aktualitāte.** Vai lapā atrodama informācija ir aktuāla vai nē? Kā apmeklētājs to var noteikt? Miniet piemērus. Kādā veidā avota aktualitāte ietekmē tās ticamību?
- **Neatkarība.** Padomājiet par avota neatkarību. Vai šī vietne pastāv atsevišķi vai tā ir daļa no lielāka vietņu tīkla? Ar kādām citām vietnēm tā ir saistīta? Vai vietne ir atkarīga no citiem avotiem? Ja jā, kā to var noteikt?
- **Objektivitāte.** Izlemiet, vai vietnes informācija ir tendencioza. Ja jā, kādā veidā? Vai vietne pauž kādas slēptas vai atklātas vērtības? Kādas tās ir?

Kad būsiet aplūkojuši dažādus kritērijus, jums vajadzētu spēt izdarīt secinājumus par avota ticamību. Mēģiniet izdarīt arī secinājumus, vai avots ir uzticams. Ja jā, tad kam tas ir domāts?

Vingrinājums Nr. 2: Praktizējiet avotu kritisku izvērtēšanu

Aiciniet skolēnus apspriest avota izvērtēšanas kritērijus, balstoties uz skolas mājas lapu. Uzdevums ir meklēt informāciju un izvērtēt mājas lapu, balstoties uz vienu no zemāk minētajām lomām:

- Topošais skolēns
- Ziņkārīgs vecāks
- Skolotājs, kas meklē darbu

Vai skolas mājas lapa kalpo kā uzticams avots visām šīm auditorijām? Mērķis ir iemācīt skolēniem, ka mēs strādājam ar avotiem atšķirīgi, atkarībā no tā, kādam nolūkam mēs izmantojam informāciju. Vai visas šīs grupas var atrast meklēto? Vai viņi uzlūko avotu atšķirīgi? Vai apmeklētāja skata punkts ietekmē avota ticamību?

Vingrinājums No. 3: Pārrunājiet grūtības, kas saistītas ar interneta avotu izpēti

Turpiniet izmantot kā piemēru skolas mājas lapu. Ar kādām grūtībām jūs saskaraties, kad kritiski izvērtējat vietni? Pārrunājiet izaicinājumus, kas rodas kad veicat avota kritisku izvērtējumu internetā. Pārrunājiet, kā skolas mājas lapa ar tām tiek galā:

- Dažādi mediju formāti
- Informācijas nomaļas vieglums
- Anonimitāte
- Apmeklētāju zināšanu trūkums

Pārrunājiet ar audzēkņiem, kā skolas mājas lapu padarīt ticamāku un skaidrāku dažādiem apmeklētājiem, kas šo lapu aplūko un meklē informāciju.

Vingrinājums No 4: Blogs kā avots

Izvēlieties blogu, kas rakstīts skolēnu valodā un aplūkojiet, kā tas tiek prezentēts.

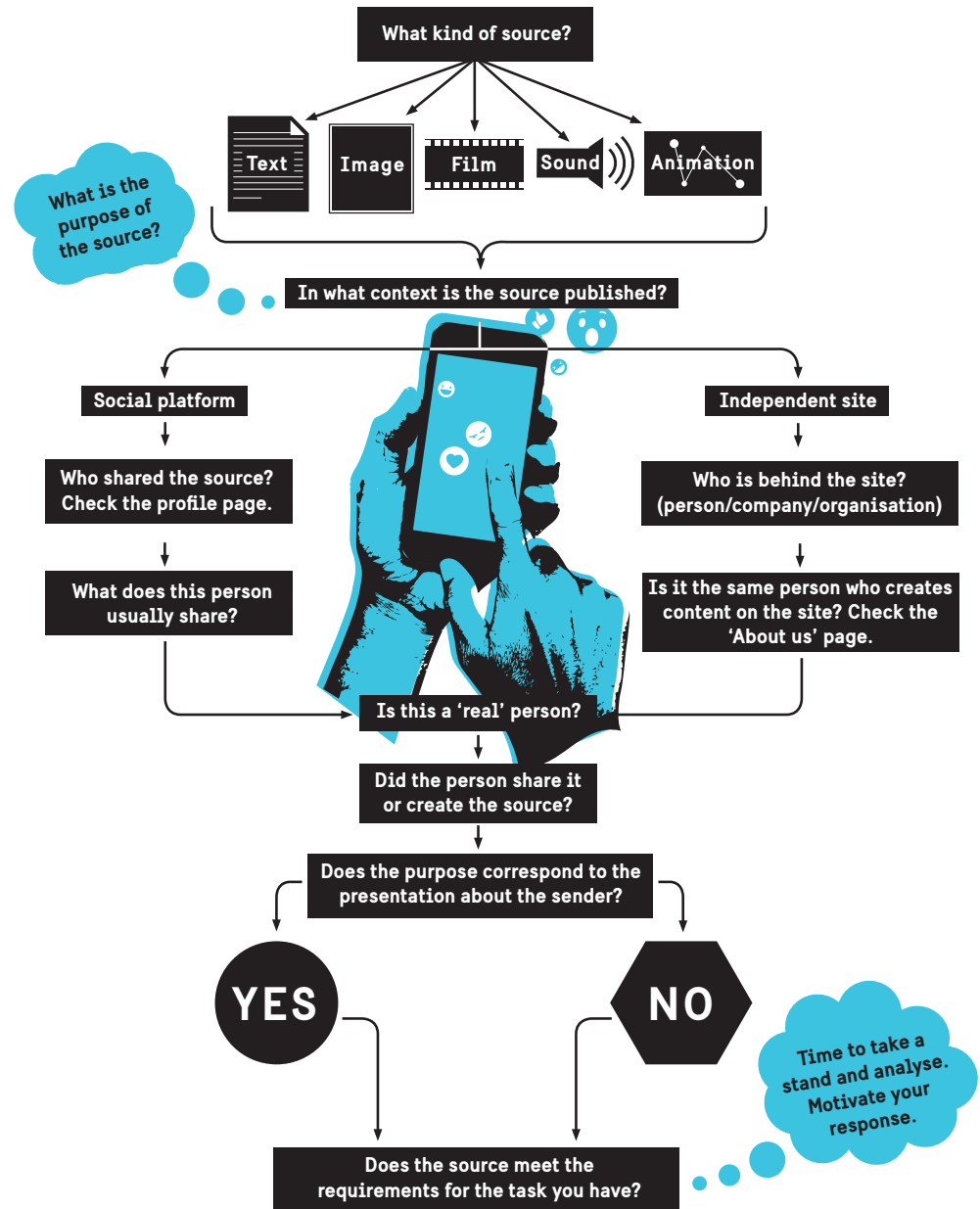
- Kas slēpjas aiz bloga?
- Kā tiek prezentēts blogeris?
- Kas slēpjas aiz mājas lapas?
- Kāds ir bloga mērķis?

Novērtējiet, kā un vai blogu var izmantot par avotu. Pārrunājiet infografikas izmantošanu labajā pusē.

Vingrinājums No 5: Kam pieder domēns?

Izpētiet skolas mājas lapas adresi. Izmantojiet whois.com, lai noteiktu, kam pieder domēns. Diskusijas jautājumi:

- Kāpēc ir svarīgi noskaidrot, kam pieder domēns?
- Kam pieder domēna vārds: www.blogspot.com? Kā to uzzināt?
- Kurš atbild par to, kas atrodams mājas lapā? Vai tas ir domēna īpašnieks vai cilvēks, kas veido saturu?

Vingrinājums No. 6: Kāpēc Vikipēdija ieņem tik augstu vietu Google?

Kas ietekmē to, cik augstu vietne atrodas Google pārlūkā? Pavaicājiēt skolēniem un apkopojiet rezultātus.

Faktori, kas nosaka, kurā vietā atrodas mājas lapa, ja tiek meklēta ar Google:

-
- Saites ar/no mājas lapas

 - Atslēgvārdi

 - Jūsu iepriekšējie meklējumi

 - Google algoritmi

 - Reklāmas

Pārrunājiēt ar skolēniem, kāpēc Google bieži uzrāda Vikipēdiju pirmajās 10 vietās. Kā tas ietekmē mūsu Vikipēdijas uztveri? Kā tas ietekmē mūsu uztveri par Google?

Cik svarīgi vietnei ir atrasties Google meklējumu augšgalā? Vai tas palielina vietnes ticamību? Kā? Pārrunājiēt mūsu meklējumu uzvedību, zināmu atslēgas vārdu svarīgumu, Google biznesa modeli un maksas saites.

OTRĀ NODARBĪBA

2

PROPAGANDA

SKOLOTĀJA MATERIĀLI

Tagad, kad jūsu skolēni ir apguvuši, kā kritiski izturēties pret avotiem, mēs aplūkosim, kā dažādi paņēmieni, kas ietver valodu, attēlus un skaņu, tiek izmantoti, lai ietekmētu cilvēku viedokļus, vērtības un rīcību. Mēs runājam par propagandu. Iepazīstoties ar tās paņēmieniem, skolēni spēs labāk interpretēt un atšifrēt propagandas vēstījumus.

Iepazīstināšana ar propagandas paņēmieniem

Propagandas paņēmieni tiek izmantoti gan demokrātiskos ietvaros (piemēram, veicinot cilvēktiesības), gan arī ārpus šī ietvara.

Pieci propagandas paņēmieni, kas ir iekļauti materiālos, ir sekojoši:

1. Vēršanās pie cilvēku emocijām
2. Uzbrukums pretiniekam (radot “mūs” un “viņus”)
3. Vienkāršot, izkropļot un melot par faktiem
4. Vēršanās pie zināmas auditorijas
5. Idejas vai ziņojuma atkārtošana

Slaidu apskats

Slaidšovs ir sadalīts piecās daļās, balstoties uz šīm piecām tehnikām. Prezentācija jāsadala uz divām mācību stundām atšķirīgās dienās. Mūsu ieteikums ir sadalīt klasi nelielās grupās pa 3 – 4 skolēniem.

Mēs arī iesakām, lai klase vispirms apkopotu, ko tā redz attēlā bez jebkādiem viedokļiem vai interpretācijām. Pēc tam pārrunājiet, kā viņi interpretē attēlu. Atcerieties, ka jāizvairās no individuālām asociācijām, kad mēs meklējam kopīgu izpratni.

Attēla tēmas var šķist acīm redzamas, bet ne visi tajā saskata vienu un to pašu. Kā skolotājam, jums nav nepieciešamas atbildes uz visiem jautājumiem, kas rodas. Aplūkojiet attēlus kopīgi, noskaidrojiet, ko jūs redzat un apspriediet, par ko tie jums liek domāt.

Kā iesākt

Sāciet ar PowerPoint slaidiem 2.1 un 2.2 un izlasiet scenāriju, kas papildina slaidus. Jūs varat lasīt tekstus pilnībā vai pārfrāzēt tos saviem vārdiem. Teksti iekavās domāti kā informācija jums, skolotājam.

TREŠĀ NODARBĪBA

3

FILMAS UZŅEMŠANA

MATERIĀLI SKOLOTĀJAM

Trešajā nodarbībā avota kritiskas izvērtēšanas un propagandas tēmas tiek aplūkotas, ļaujot skolēniem pašiem uzņemt savu propagandas filmu, balstoties uz rakstu, kas satur viltus ziņas.

Ja vēlaties panākt skolēnu līdzdalību, šis vingrinājums ir ļoti piemērots. Sadaliet audzēkņus nelielās grupās pa 4 – 6 dalībniekiem. Ļaujiet skolēniem ievietot pabeigtos video dažādos sociālajos medijos un noorganizējiet konkursu, vai nu starp savas klases grupām, vai starp klasēm vai pat starp skolām. Jūs varat ļaut skolēniem balsot vai arī balstīt konkursu uz “patīk” skaitu.

Uzdevums

Jūs varat izmantot vai nu rakstu par melnajiem strazdiem, kas uzbrukuši Kentuki (<http://weeklyworldnews.com/headlines/54802/blackbirds-attack-kentucky/>), vai izmantot citu rakstu, kam dodat priekšroku. Jūs varat pārlūkot <https://www.snopes.com/category/facts/fake-news/> vai <http://weeklyworldnews.com/>, lai gūtu ierosmi vai arī uzrakstīt paši savu viltus ziņu rakstu. Rakstam vajadzētu būt par draudiem sabiedrībai. Mēs iesakām izmantot kaut ko nekaitīgu un nepolitisku. Informācijas avotam vajadzētu būt nezināmam jūsu skolēniem.

Lai skolēni izlasa rakstu, ko esat izvēlējušies. Mērķis ir parādīt, kas notiks, ja neviens nerisinās rakstā atainoto problēmu. Lūdziet viņus ievērot zemāk aprakstītos filmas ieteikumus un izveidot pēc iespējas iedarbīgāku filmu.

#ChallengeYourFacts

Izvēlieties vienu no filmām, kas pārstāvēs jūsu skolu. Dalieties ar to sociālajos medijos ar tēmturi #ChallengeYourFacts. Neaizmirstiet pievienot jūsu skolas nosaukumu.

Ieteikumi propagandas filmai

Vienas filmas veidošana aizņem apmēram 4 stundas.

Zemāk minētais grafiks ir tikai ierosinājums. Jūs varat brīvi plānot filmēšanu pēc saviem ieskatiem.

Stunda No. 1: Izlasiet rakstu, paskaidrojiet uzdevumu un iepazīstiniet ar filmas uzņemšanas un montāžas aplikāciju.

Stunda No. 2: Plānošana un ierakstīšana/lejuplāde no tīmekļa.

Stunda No. 3: Montāža montāžas aplikācijā.

Stunda No. 4: Filmu demonstrēšana un diskusijas.

Mēs iesakām izdalīt katrai grupai izdrukātus uzdevumu eksemplārus, kas minēti zemāk!

Diskusijas jautājumi

Jautājumi, kas saistīti ar skolēnu filmu demonstrēšanu.

- Vai varat atrast filmā propagandas paņēmienus (vēršanās pie emocijām, "mēs un viņi", vienkāršošana un sagrozīšana, vēršanās pie konkrētas auditorijas)?
- Vai liecinieki bija ticami? Kāpēc/kāpēc ne?
- Vai no interneta iegūtie attēli papildināja filmas vēstījumu? Kāpēc/kāpēc ne?
- Vai infografika vai diagrammas papildināja filmas vēstījumu? Kāpēc/kāpēc ne?
- Vai mūzika un skaņu efekti papildināja filmas vēstījumu? Kāpēc/kāpēc ne?
- Kā filmas vēstījumu varētu padarīt iedarbīgāku?
- Ja jūs gribētu šo vēstījumu atkārtot pēc iespējas lielākam cilvēku skaitam, kā jūs to darītu?

TREŠĀ NODARBĪBA**3****FILMAS UZŅEMŠANA****VINGRINĀJUMS****Nepieciešamie elementi:**

1 planšete vai viedtālrunis

1 aplikācija filmas montāžai

Pieļūve bezmaksas skaņu efektu un mūzikas bibliotēkai (piemēram, <https://www.jewelbeat.com/>)

2 aktieri 'liecinieki', kas var aprakstīt, kas notika

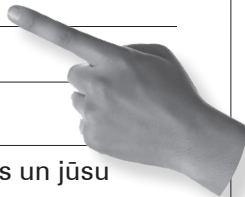
1 aktieris 'eksperts', kas spēj runāt par notikumu

10–15 attēli no tīmekļa

1 vēstītāja balss

1 viltus raksts

1 simbols, kas ataino filmas sūtītāju (jūs un jūsu dienas kārtību)

Instrukcijas:

1 Uzmanīgi izlasiet rakstu un identificējiet draudus. Kurš šai rakstā ir grēkāzis? Tad nosakiet, kas sabiedrību biedē šai grēkāzī.

2 Izvēlieties divus cilvēkus, kas tēlos lieciniekus. Uzrakstiet dažus teikumus, kas viņiem būtu jāpasaka. Kā palīgmateriālu izmantojiet citātus no raksta.

3 Izvēlieties vienu cilvēku, kurš tēlos ekspertu. Uzrakstiet dažus teikumus, kas viņam vai viņai būs jānolasa. Kā palīgmateriālu izmantojiet citātus no raksta.

4 Izvēlieties teikumus no raksta vai pievienojiet paši savus, kas tiks izmantoti kā vēstītāja balss.

5 Atrodiet internetā piemērotus kadrus. Grēkāža attēlus, postījumus, tēlus, kas rada zināmu noskaņu utt. Pārbaudiet, vai neizmantojat ar autortiesībām aizsargātus materiālus. Meklējiet Creative Commons attēlus, ko varat izmantot.

6 Sameklējiet diagrammas un infografiku, ko varēsiet izmantot savu apgalvojumu pamatošanai. Diagrammām nav jābūt saistītām ar tematu.

7 Uzzīmējiet savu simbolu – attēlu, kas attēlo jūs kā sūtītāju. Jūs to varat uzzīmēt, izmantojot aplikāciju, vai uzzīmēt to uz papīra un nofotografēt zīmējumu.

8 Izmantojiet telefona vai planšetes kameru, lai nofilmētu abus lieciniekus un ekspertu. Rīkojieties pēc instrukcijām par kadrējumu (skat. zemāk).

9 Kad būsiet pabeiguši, importējiet visus attēlus un filmas klipus filmas montāžas aplikācijā. Ievietojiet materiālus tādā pašā secībā kā kadrējumu.

10 Nolemiet, cik ilgi katrs kinokadrs tiks rādīts. No 1 līdz 4 sekundēm parasti ir labs ilgums, atkarībā no tā, kādu tempu jūs gribat piešķirt filmai.

11 Savu simbolu pievienojiet beigās.

12 Ierakstiet vēstītāja balsi vai nu uzreiz filmas montāžas aplikācijā, vai ierakstiet to atsevišķi un pēc tam importējiet to.

13 Izvēlieties dramatisku mūziku, lai pastiprinātu draudīgo un biedējošo noskaņu. Šajās vietnēs var atrast skaņu un mūziku www.jewelbeat.com, www.incompetech.com un www.findsounds.com. Pievienojiet skaņu un mūziku aplikācijai.

14 Pabeigts!

Kadrējums

Filma sastāv no ļoti daudziem komponentiem. Zemāk ir parādīts kadrējuma piemērs, lai palīdzētu vizualizēt filmas uzņemšanas procesu.

Aculiecinieki brīvā dabā

Nofilmējiet filmas epizodi ar lieciniekiem brīvā dabā. Filmējiet šos cilvēkus no jostasvietas augstumā. Gādājiet, lai ieraksta aprīkojums būtu nekustīgs. Filmējiet ar kameru trīs sekundes pirms un pēc tam, kad būs runājuši liecinieki, lai būtu droši, ka ierakstīts viss dialogs. Ieteikums: Ja intervējamais cilvēks

skatās sāpus no kameras nevis tieši tajā, tas rada ilūziju, ka procesā piedalās arī intervētājs.

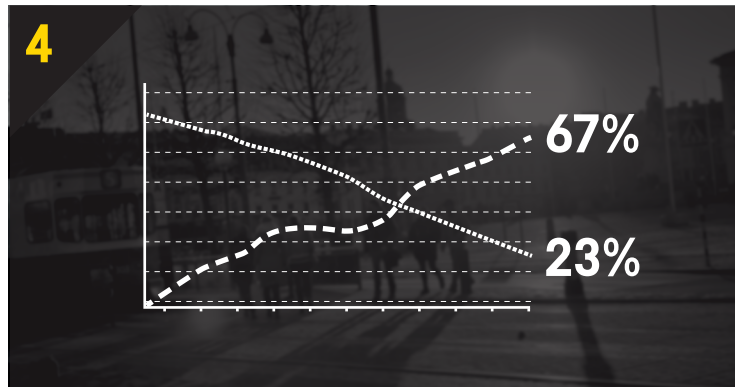
Kinokadri

Kad veiksi montāžu, ievietojiet vienu pēc otra kinokadrus aplikācijā un izlemiet, cik ilgi tos rādīt (apmēram 1–4 sekundes).

Eksperts telpā

Ierakstiet filmas epizodi ar ekspertu iekštelpā, vēlams biroja vidē. Filmējiet šo cilvēku jostas vietas augstumā. Gādājiet, lai ieraksta aprīkojums būtu nekustīgs. Lai kamera darbojas trīs sekundes pirms un pēc liecinieks runā, lai būtu droši, ka tiek ierakstīts viss dialogs.

Diagrammas un infografika

Montāžas laikā ievietojiet aplikācijā dažus kinokadrus ar diagrammām un infografiku blakus citu citai un izlemiet, cik ilgi tos rādīt (apmēram 1–4 sekundes).

Papildus kinokadri

Pievienojiet aplikācijai atlikušos kinokadrus.

Atgriezieties pie liecinieka

Pievienojiet vienu pēdējo aculiecinieku komentāru. Pēc izvēles varat pabeigt sarunu ar jautājumu, lai izklausās efektīvāk.

Logo

Pievienojiet kadru ar savu simbolu pašās filmas beigās.

8

Mūzika un skaņas

Pievienojiet dramatisku mūziku un skaņu efektus.

MATERIĀLU NODROŠINĀTĀJI

Webbstjärnan & the Internet Foundation in Sweden (Zviedrijas interneta fonds)

Webbstjärnan ir Zviedrijas interneta fonda iniciatīva, kuras mērķis ir uzlabot un garantēt interneta drošu lietojumu skolās, kā skolotājiem, tā skolēniem. Tās mērķis ir sniegt šai jomā atbalstu skolām, lai radītu pedagogiem drošības sajūtu, kad viņi lieto internetu kā rīku skolēnu darbu publicēšanai un veidojot mājas lapas.

Viralgranskaren

Viralgranskaren ir faktu pārbaudes iniciatīva Zviedrijas laikrakstā Metro. Viņi pārbauda informāciju interneta vidē un veicina sabiedrības spēcīgāku kritisko domāšanu tiešsaistes vidē. Savas darbības pirmajā 2014. gadā iniciatīva ieguva Zviedrijas Galveno balvu žurnālistikā inovāciju kategorijā. 2017. gadā Viralgranskaren pasludināja nacionālo kritiskās domāšanas dienu, lai vairāk cilvēku spētu identificēt viltus ziņas un propagandu. Saistībā ar šo pasākumu viņi izdeva informatīvus materiālus skolotājiem.

Zviedru Mediju padome

Zviedrijas Mediju padome ir valsts aģentūra, kuras pamata uzdevums ir veicināt nepilngadīgo jauniešu prasmes patstāvīgi apzināties sevi kā mediju lietotājus un pasargāt viņus no kaitīgas mediju ietekmes. Padome izdod informatīvus un izglītojošus materiālus, kas domāti vecākiem, pedagogiem un cilvēkiem, kas strādā ar bērniem un jauniešiem. Mediju Padome veic arī mediju monitoringu, kā arī publicē ziņojumus un citus materiālus par mediju attīstību, to ietekmi un situāciju saistībā ar bērniem un jauniešiem.

Zviedru Institūts

Zviedru Institūts ir valsts aģentūra, kas veicina interesi un uzticību Zviedrijai visā pasaulē. Zviedru Institūts darbojas kultūras, izglītības, zinātnes un biznesa jomā ar mērķi stiprināt saites un veicināt attīstību.

Images

1. Simon Paulin/imagebank.sweden.se
2. Simon Paulin/imagebank.sweden.se
3. Sofia Sabelf/imagebank.sweden.se
4. Werner Nystrand/Folio/imagebank.sweden.se
5. Simon Paulin/imagebank.sweden.se
6. Simon Paulin/imagebank.sweden.se
7. Per Pixel Petersson/imagebank.sweden.se

PIEEJAMIE MATERIĀLI

Plakāts (70x100 cm)

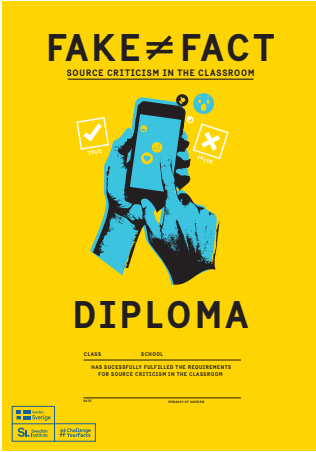
Mape A4

Sociālo mediju baneris

PowerPoint

Diploms

**# Challenge
YourFacts**

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU
FAKULTĀTE

UNESCO
Latvijas
Nacionālā komisija

Apvienotā Nāciju
Izglītības, zinātnes
un kultūras organizācija

#Challenge
#YourFacts